

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Speculum Quaestionum moralium, in universam Aristotelis philosophi summi Ethicen

Case, John

Francofurtum, 1597

VD16 C 1242

Cap. VI. - An aliquis possit agere iniuriam interim vt non sit iniustus? [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-109038](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109038)

Resp.

In rebus animatis considerantur
 Essentia, & sic plura est estimanda v-
 na musca quam res omnes inanimatae,
 propter gradum & excellentiam essentiae
 usus humanus, & sic res animata sub
 mensuram pecuniarum cadunt.

C A P. V I.

An aliquis possit agere iniuriam interim
 ut non sit iniustus?

An iniuria, damnum, & peccatum sine
 cause legum?

An Magistratum gerenti liceat sibi consulere?

Nequicquam in tractatione iustitiae
 praetermississe videatur philoso-
 phus, postquam de natura & mensura
 eiusdem egerit, de quibusdam affectio-
 nibus, quae in usu & veluti praxi iustitiae
 cernuntur, agere nunc instituit: ac pri-
 mum quaerit. An aliquis possit agere ini-
 iuriam interim ut non sit iniustus? Hanc
 causam sic tractat, sic discutit, sic definit
 ut quidam interpretes (nimis temere
 sane) illum a theatro philosophorum
 explodendum esse opinentur. Verba
 philosophi (quibus offenduntur isti)
 sunt haec. Qui non animi iudicio sed affe-

Quaest. 1.

Ab interpre-
 tibus suis A-
 rist. deseritur.

Et educatur ad contrectandā mulierem;
 sciens quā contrectet, faciat ille quidem
 iniuriā sed tamen nō est iniustus. quem-
 admodū nec fur qui furatus est, nec ad-
 ulter qui adulteratus est, itemq; in cæte-
 ris. Quid quæso est in his verbis explosu
 dignum? illud nempe, adulterū non esse
 dicendū qui sciens adulterij scelus per-
 petrauit. quid? an hoc tā opere aures of-
 fendit? quid ni. dic obsecro, nō putas in-
 tentionem finis actioni cui liber nomen
 tribuere? Fateor. Quid si quis ex ardēs pe-
 cuniarum siti non libidine incensus fœ-
 minam compresserit, non nē potius aua-
 rus quàm incontinenens est appellandus?
 quid ad rem? attēde & intelliges. Nō vult
 philosophus omnino Aegisthum aut Pa-
 ridem crimine adulterij liberare, sed hoc
 contēdit, vel ex parte affectus, qui nō est
 per se peccatum, vel ex parte alterius in-
 tenti finis (qui aliā denominationem &
 respectum tribuit) sic non appellandum
 esse: Si quis ergo contaminet violetq; al-
 terius thorum, est quidem adulter. Cur
 negat ergo Arist? non negat, verba sic so-
 nant certē: parū attendis, vult enim no-
 men

Avituperato-
 ribus iniquis
 vindicatur
 Aristoteles.

men potius ab intento fine & affectu, quam à perpetrato scelere deduci ac deriuari: verùm vt hæc cōcedantur omnia, nimis tamē extenuasse scelus istud Arist. puto. Erras planè, nam potius censori à quadā seueritate aggrauasse diceres. vbi quæso? In septimo lib. huius operis, in quo adulterū, qui ex affectu peccat, quadruplici pœna dignum esse indicauit: vna propter ignorantia veneni in affectu, vt quæ crassa sit, altera propter ipsum affectū animi, est enim mal^o. 3. propter cōmissum flagitiū, est enim (vt ait) maximè belluinum: 4. propter iniuriam allatam conciuī, est enim intolerāda. Si ergo vel insanus, vel à primis suæ nutricis amplexibus insipiens, vel furens affectu, vel deniq; in aliū solum finem puta quæstū intentus hoc vel illud crimen commiserit, iniuriam ille quidem facit, præcisè tamē hoc vel illo crimine (quod primario nō intenderit) condemnari non debet. Voluntas enim concipit, intentio autem & electio parit peccatum, quod legis prima causa & origo extitit. Quippe iniuria damnū & peccatum optimarum legum

Ex malis hominum moribus ortæ sunt leges optimæ.

Bb 5 occa.

occasiones fuerunt. Cum enim lapsa est
 humana peccandi libido, & furentius li-
 neas virtutis transiliret, labenti occur-
 rendum esse, ne ruina sequeretur, maio-
 res nostri putauerunt: hoc autem aut
 melius aut expeditius fieri non potuit,
 quam leges (id est regulas vitæ & virtutis
 normas) sanciendo, quibus veluti frænis
 ferocior ista humanæ infirmitatis licen-
 tia ad imperium rectæ rationis cogere-
 tur. Caterùm quoniam lex scripta est
 muta & elinguis quasi magistra, alia lex
 animata nempe magistratus ipsius legis
 interpret* & moderator in omni benè
 instituta ciuitate publicè creatur, qui
 non sibi sed suis, non privatis sed com-
 munitibus bonis debeat consulere. Quòd
 si aliter fecerit (vt ait in textu philoso-
 phus) potius impius tyrannus quàm
 iustus magistratus habeatur. Quorsum
 enim tantum honorem vt mercedem
 ac præmium reportaret, si plus sibi quàm
 reipubl (cuius præfectum gerit) prou-
 ideret?

Distin-

Distinctio prime questionis.

Iniuriam aliquis potest inferre, vel

- Furemter per affectum, vt puta insaniam.
- Inscienter per natiuam ignorantiam.
- Inuidè & fortuito, nepe per iniuriam.
- Spontanè & consultò per malitiam scilicet, & sic propriè iniustus ab actione iniuriæ nominatur.

Distinctio secunda questionis.

Legum causa est, vel

- Materialis, vt peccatū, quod prohibet.
- Finalis, Media, vt virtus, quam iubet.
- Ultima, vt ciuitas, quā cōseruat.

Distinctio tertia questionis.

Magistratus plus aliis quam sibi consulere debet.

- Quia publicum officium gerit.
- Quia eius exemplum & vitam omnes intuentur, iuxta illud, Regis ad exemplar totus componitur orbis.
- Quia ideo maximum honorem mercedis loco habet, vt alijs nō sibi proficit.

Opp.

Omne vitium comprehenditur sub iniustitia, vt in 1. cap. huius lib. docetur: sed iniuriam facere est vitium, vt patet in 3. ergo iniuriam agere est opus iniusti, & proinde nemo infert iniuriam nisi iniustus.

Resp.

Illic generatim, hic speciatim de iustitia agit.

Opp.

Iniuriam agere est oppositum vitium iustitia in specie; ergo sub nomine iustitia comprehenditur.

Resp.

Resp.

Iniuria fit bi-
fariam.

Iniuriam a- gere confide- ratur, vel	}	Per se respectu voluntatis, & sic est iniustus, qui agit iniuriam.	}	}	Et sic pro- prie & per se iniustus non no- minatur.	
		Per acci- dens re- spectu				Affectus, Ignorantia, Iniuria, Fortuna,

Argumenta contra secundam qua-
estionem.

Opp.

Malum non est causa boni, oppositorum enim est op-
posita natura: ergo peccatum non est causa legis.

Resp.

Non est causa per se, sed ex consequenti ut ait Bore-
us. Aliter respondit Donatus quod malum possit esse
materia, circa quam versatur aliquando bonum.

Opp.

Priuationo boni non est causa boni: sed peccatum est
priuationo boni: ergo non est causa boni.

Resp.

Non est causa per se, sed per accidens ut modo doce-
tur.

Opp. contra tertiam quaestionem.

Natura est insitum ut quilibet sibi sit proximus:
ergo magistratus primum sibi consulere potest.

Resp.

